

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIV, 8

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

12. 6. 1967

SKRIVNOST CERKVE

(1. poglavje Konstitucije o Cerkvi)

Alojzij Kukovica

Teološki odsak Slovenske kulturne akcije ima za letos v načrtu na petih ali šestih kulturnih večerih obdelati v temeljnih potezih osrednji dokument 2. Vatikanuma — dogmatično konstitucijo o Cerkvi, in sicer poglavje za poglavjem.

Z Lumen Gentium (Luč narodov), kakor se po začetnih dveh besedah konstitucija tudi imenuje, je Cerkev današnjemu svetu hotela povedati, kaj misli o sebi in svojem poslanstvu. Tema o Cerkvi v tej obliki prvotno sploh ni bila na seznamu tém, ki naj bi jih koncil obravnaval. Toda koncilski očetje so kmalu po otvoritvi koncila prišli do spoznanja, da bo ena glavnih njihovih nalog prav poglobiti spoznanje o Cerkvi in jo tako v novi luči prikazati modernemu človeku.

Prvo poglavje, ki bo predmet tretjega kulturnega večera, govori v osmih členih o skrivnosti Cerkve. Tak je naslov poglavja. Beseda skrivnost, utemeljena v sv. pismu in cerkvenih očetih, hoče povedati, da Cerkev v sebi združuje viden in neviden, spoznaten in hkrati človeškim očem prikrit element. To je značilno in bistveno za Cerkev. Konstitucija izpove to dejstvo z besedami: „Cerkev je v Kristusu nekaj zakramenta ali znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinost vsega človeškega rodu...“ V naslednjih treh členih razvija nato konstitucija nauk o zveličavni zgodovini Cerkve in sicer v perspektivi nauka o Presveti Trojici. Pokaže nam to najglobljo skrivnost krščanstva ne le kot neko veličastno, a človeku docela odmaknjeno dogmo, kot jo večkrat preprosti verniki umevajo, temveč prav v njeni odrešilni dinamiki. Oče zamisli in z učlovečenjem Sina ter s poslanjem Svetega Duha izvrši človekovo odrešenje. V drugem členu je povedano, kako je nebeški Oče tudi še po Adamovem padcu človeštvu zaradi Kristusa Odrešenika naklanjal pomočke za zveličanje. Tretji člen razlaga svetopisemska pojma božjega in Kristusovega kraljestva. O prvem pravi, da ga je Kristus ustanovil na zemlji, o drugem pa, kako je v skrivnosti Cerkve že prisoten. Naslednji člen govori o Svetem Duhu, ki povezuje Cerkev ter jo vodi s karizmatičnimi in hierarhičnimi darovi. V naslednjem je nato opisana ustanovitev Cerkve, kot jo podajajo sinoptiki. Naslednja dva člena pa se bavita s podobami o Cerkvi, zlasti s podobo Cerkve kot telesa Kristusovega. Končno obravnava zadnji člen nekatera vprašanja, ki so posebej aktualna. Tako npr. vprašanje o vidnosti Cerkve, o njeni kompleksni realnosti, v kateri se družita božji in človeški element — analogno s hipostatično unijo, v

(Dalje na 8. str.)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Teološki odsek

Tretji kulturni večer bo v soboto 17. junija ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše

SKRIVNOST CERKVE

Predaval bo p. Alojzij Kukovica DJ

TEŽAVE PRI HRVATSKI REVJI

Založba Hrvatska revija se je lansko leto preselila iz Buenos Airesa v Pariz, kjer je kmalu izšel prvi zvezek novega letnika na evropskih tleh. Toda že tedaj se je takoj opazilo spletkarjenje titovskih oblasti v Parizu in ob naslednjem obisku urednika revije prof. Vinka Nikolića v Rimu so na pobudo titovskih diplomatskih predstavnikov italijanske policijske oblasti morale uvesti nekaj korakov proti hrvaškemu kulturnemu delavcu v emigraciji — njegova zasluga je organizacija hrvaške kulturne delavnosti v emigraciji; kot pesnik in pisatelj je izdal vrsto knjig; njegova založba je izdala tudi nekaj reprezentativnih knjig (Meštrovićevi spomini) —, vendar so italijanske oblasti kmalu ugotovile namen komunističnih spletk iz Belgrada ter mu za nadaljnje bivanje niso delale težav. Narobe pa je bilo v Parizu, kjer je revija našla tiskarno in ko je bil naslednji zvezek že tiskan in pripravljen za oddajo na pošto, je pariška policija na zahtevo titovske ambasade vdrla v tiskarno in zaplenila celotno naklado. Tako je bil dosežen namen komunističnega režima v Jugoslaviji prizadeti pogubno škodo založbi in to s pomočjo francoskih oblasti, kar seveda meče zelo čudno luč na uslužnost komunizmu tiste države, ki je veljala nekoč za glavno braniteljico svobodnega izražanja misli in besede v lepi knjigi.

Naslednji korak je bil, da so francoske oblasti ukazale takojšnji odhod prof. Vinka Nikolića iz Francije zaradi spisov v Hrvatski reviji. Ne vemo še, kakšen odmev je mogel izzvati tak korak v raznih prestolnicah Evrope, pač pa je v Buenos Airesu najuglednejši dnevnik La Prensa 11. junija objavil besedilo protesta proti odredbi francoske vlade, kot ga je poslal na pristojno mesto v imenu Zveze argentinskih pisateljev Sociedad Argentina de Escritores (SADE) njen predsednik, pisatelj in kritik Córdoba Iturburu. Protest pravi v uvodu, da prosi SADE, naj francoske oblasti najprej povedo, zakaj so dale ukaz za izgon proti „argentinsko-hrvaškemu“ pisatelju prof. Vinku Nikoliću. V zvezi s tem se SADE obrača še na Zvezo francoskih pisateljev (Société des Gens de Lettres de Paris) s pozivom, da tudi ona posreduje v obrambo prof. Nikolića. SADE pravi, da bo sicer „padla čudna luč na demokratične svoboščine Francije, saj jim je bila ona v nekem oziru zibelka“. Zato prosi SADE „francosko zvezo, naj izvede preiskavo nad vsemi očitki in to prima facie v zavesti, da gre za svobodo izražanja misli pri tako občutljivih ustvarjajevih kot so pisateljji“.

Predsedstvo argentinske zveze v Buenos Airesu je prepis spomenice predložilo tudi tukajšnji francoski ambasadi.

Četrty kulturni večer bo v soboto 1. julija ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše. V okviru literarnega odseka bo predaval dr. Tine Debeljak

Peti kulturni večer bo v soboto 15. julija ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše. V okviru teološkega odseka bo predaval g. Franc Sodja CM

Šesti kulturni večer bo v soboto 5. avgusta ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše. V okviru literarnega odseka bo predaval g. France Papež

Sedmi kulturni večer bo v soboto 19. avgusta ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše. V okviru teološkega odseka bo predaval dr. Stanko Gogala

Matej Bor (pesniško ime za Vladimirja Pavšiča, rojenega 1913 v Grgarju pri Gorici) je sedaj predsednik Saveza književnika Jugoslavije. Zagrebški Vjesnik je 26. februarja prinesel njegov intervju z urednikom Igorjem Mandičem pod naslovom „Što ne valja u slovenskoj kulturi?“

Na Mandičevo vprašanje, kaj manjka slovenski kulturi, je Bor odgovoril: „Po pravici povedano predvsem denarja. Toda, zakaj ga ni? Največ zato, ker nismo zadosti pametno gospodarili. Za tem pa, ker ga preveč dajemo federaciji. V celotni jugoslovanski zunanji trgovini Slovenija sodeluje z eno petino, čeprav nje prebivavstvo ne presega osem odstotkov vsega jugoslovanskega prebivavstva. Slovenija je 65 odstotkov svojega izvoza usmerila na konvertibilna področja in vendar njenim bankam ne manjka samo dinarjev, temveč tudi deviz.“ Nekdanji urednik Akademskega glasu, ki je tolikanj vedel povedati o gnilih prve Jugoslavije, je kot člen „novega razreda“ moral ugotoviti, da tudi druga — njegova — Jugoslavija nasproti Sloveniji vodi še vedno isto politiko, namreč izrabljanja. Ni pa še blagrov novih privilegirancev polni partije mogel spoznati, da slovenski kulturi nečesa še bolj manjka kot denarja — svobode.

Mandić je omenil vprašanje „integriranja nacionalnih kultur“ v Jugoslaviji. Bor je o tem rekel tole: „Pojma integriranja jaz sploh ne maram, mislim na ravni kulture. Mi Slovenci imamo v zvezi z njim slabe asociacije, ker je kompromitiran, kakor sem nekoč že nekaj govoril, še tam izza šestojanuarske diktature, ko so nam skušali vsiliti nekakšno jugoslovansko kulturo. Nekaj drugega pa je, ako integracija pomeni sodelovanje, tedaj smo mi, i v besedi i v delu, zanjo. Mislim, da se danes že ustvarja jugoslovanski kulturni prostor, da obstaja skupni imenovavec naših kultur.“

Kakor bi bil Bor nerad prištet k integralistom kraljeve diktature, je pa vendar kljub vsej svoji partijski latinščini somišljenik integralizma, ki je po svojem bistvu slovenstvu še bolj nevaren kot šestojanuarski. Bor sam prizna, da zoper integracijo, ki ni na ravni kulture, se pravi zoper politično integracijo nima ugovorov. Pa tudi v kulturno integracijo, kadar se ta imenuje sodelovanje, je nared privoliti in navdušuje ga misel „jugoslovanskega kulturnega prostora“ — seveda, ker mu je skupni imenovavec... komunizem.

Slovenski kulturi, ki od priključitve k Zapadu sredi osmega stoletja raste v evropskem kulturnem prostoru, kakšen jugoslovanski kulturni prostor ni prav nič potreben, ker pomeni zanjo podvojeno zamudništvo in izkoreninjanje iz rodovitnih pradavnih kulturnih tal. Slovenci se po evropskih kulturnih središčih znamo orientirati, ne da bi hodili po pouk v Belgrad, ki se lovi za zadnjo pariško ali drugo modo z vso ihto civilizacijskega povzpetstva.

Urednik Vjesnika je omenil tudi Borisa Pahorja trditev v tržaškem Zalivu, da je slovenska komunistična partija prevarila slovenske ljudske množice in da je privolila v utapljanje slovenstva v jugoslovanstvu. Dvorni pesnik revolucije na Slovenskem je prvi Pahorjev očitek pomeni — brez argumenta — zanikal, drugi pa preprosto priznal: „Očitati /slovenski Komunistični partiji, da je nameroma ali nenameroma 'prevarila ljudske mase', kar ji očita tržaški pisatelj Boris Pahor, morda zato, ker je narodnoosvobodilno gibanje povzdignila v socialno revolucijo in pri tem zavrgla katoličanstvo, je napak in brez smisla. Ali je politično paraliziranje in eliminiranje tistega dela katoliških zastopnikov, ki se s tem razvojem niso mogli zmiriti ali so mu zopervali, bilo zgodovinsko nujno in modro, bo pokazala zgodovina.“ Za tem je pa nekdanji razpenjevalec vešal čez ves svet izpovedal težko priznanje: „Res je, da se je slovenska Komunistična partija, ko je stala pred dilemo slovenstvo — jugoslovanstvo, odločila za jugoslovanstvo.“ Kot razlog te odločitve Bor navaja: „... ker je razumela, da bo Slovenija prosperirala, ako bo prosperirala tudi Jugoslavija.“ Kako bistroumno pa je bilo to razumetje, dokazujejo kar ugotovitve Bora samega: „... toda morda je v tej svoji nesebičnosti šla predaleč. Z našimi slovenskimi sredstvi smo pomagali graditi jugoslovanske industrije, to sicer ni nič slabega, toda mi smo pri tem pozabili, da bo ta industrija nekoč konkurirala slovenski industriji, ako ne dobimo zadosti sredstev za nje modernizacijo. Sprejeli smo jugoslovanske zakone, čeprav nekateri ne ustrezajo posebnim slovenskim

razmeram. Tolerirali smo tudi zelo dolgo zapostavljanje slovenskega jezika v javnem življenju, in še sedaj toleriramo, da razne zvezne ustanove, kot na primer carina, na naši lastni zemlji beže pred slovenskim jezikom.“

Čez mesec dni — 26. marca — je Vjesnik prinesel še Borov „dodatek k razgovoru“ z Mandičem, ki v njem Bor izraža svoje presenečenje, „da nekaterih reči, ki jih je rekel, ni mogel najti v intervjuju“ natisnjenih: „Tako, na primer, pasusa, kjer ugotavljam, da ni Slovenije brez Jugoslavije kakor ni Jugoslavije brez Slovenije, kjer obsojam kot nerealen in nebulozen emigrantski separatizem, ki sanjari o samostojni Sloveniji, in se mimogrede ironično sprašujem, kako neki mislijo pregovoriti naše sosede, naj se odpovedo tistim delom slovenske zemlje, ki so njihovi in to s prošnjami in procesijami na Dunaj in v Rim.“ (Škoda, da ni Bor počakal nekaj tednov s svojim pisanjem, da bi mogel doživeti neko prošnjo pot na Dunaj in neko procesijo v Rim, pri katerih gotovo ni bilo bojevnikov za samostojno slovensko državo.)

Pri akademiku — Bor Pavšič je pravi član SAZU in dopisnik JAZU (Zagreb) — bi tudi ob upoštevanju revolucijskih karier bilo a priori pričakovati, če že ne posebne politične izobrazbe (nazadnje naj bi bil Bor v akademiji zaradi umetniških zaslug), pa vsaj kulturo mišljenja. Toda v Borovem umevanju ni najti ne sposobnosti razločevanja, ne zmožnosti za pridržke in pogoje, temveč se spričo vprašanja slovenstvo ali jugoslovanstvo — pač nekdanji oboževavec „ropa, požiga, umora“ spet zateka k prav simplicistični antitezi in absolutistični opciji. V Boru ima i po času i glede na mentalno strukturo partije prednost pred akademikom, zato je pa tudi njegova osebna izbira ob vso moralno in intelektualno veljavo.

Toda prav take dileme, ki se pred nje čutijo postavljene slovenskega rojstva politični jugoslovanski integralisti, kažejo na neko psihološko dno njihovih odločitev, ki je veliko bolj usodno kot pomanjkanje politične domisenosti, namreč na neko globinsko narodno nezavednost in nezaupanje v slovenski narod, nek najgloblji dvom v slovensko bit samo. Svoje živčne moči zavedajoči se narod, se ne lovi večno med raznimi dilemami političnih okvirov svojega obstoja, temveč vekomaj vztraja na stanovitno samosvoji politični poziciji, ki mu je edinito edini kriterij konkretnih političnih odločitev v menjavi zgodovinskih okoliščin.

Kako daleč je že navajenost belgrajskih in drugih jugoslovanskih „vladajočih“ na slovensko podrejenost, kaže reakcija na celo v bistvu tako jugoslovanske kritične opombe k položaju slovenskega jezika v televiziji, uradovanju in sploh javnem življenju, ki jih je izrekel Bor v intervjuju za zagrebški Vjesnik.

Boru je odgovarjal literarni (Književne novine) in ekonomski (Ekonomska politika) Belgrad, toda to so končno srbske zadeve. Slovence bolj zanima v Ljubljani pisano pisanje nekega Ante Jurkovića, ki ga je objavil zagrebški Vjesnik, katero nazorno kaže, kakšno toleranco meni uživati na Slovenskem protislovenska jugoslovanska prepotentnost. Nekaj teh zafrkacij ponatiskujemo kar v originalnem jeziku: „Ali, družo Bor, zar tako razvijenom društvu, društvu s tolikim standartom i s produktivnošću većom od jugoslavenske, nedostaju upravo ona sredstva što idu federaciji? Nevjerovatno, ali kad vi kažete, možda je tako.“ „Mi smo dužni više od milijardu dolara Medjunarodnoj banci za razvoj, pa je vjerovatno nešto od tih dolara došlo i u Sloveniju. Ne činite medvedju uslugu slovenskoj industriji, kad je njoj dosta stalo do tržišta i sirovina u Jugoslaviji.“ „Što se tiče granice, npr. prema Italiji, mislim da to nije granica Slovenije i Italije, nego i državna jugoslavenska granica, pa kad se sad u savez-nim organima može govoriti bilo kojim jezikom jugoslavenskih naroda i nacionalnosti, zašto bi baš 'carinik' npr. iz Sarajeva 'morao' govoriti slovenski, ma da je svakako dobro da ga nauči.“

Torej tako: priseljenci v Slovenijo, ki jedo kruh slovenskega gospodarstva, se že drznejše soditi o življenjskih vprašanjih slovenskega naroda. In se še dobe, ki trdijo, da to priseljevanje ne pomeni nobene nevarnosti za Slovence. Dokler ne bo oblasti narodne, ne bo časti narodne. Sicer je pa že Prešeren vedel: „... da oblast in z njo čast kot pred spet bode naša last.“

Münchensko društvo Paulus Gesellschaft je že lani priredilo dialog z ateističnimi intelektualci ob Kiemskem jezeru. Že takrat so napovedovali, da bo letošnje zasedanje v eni izmed držav za železno zaveso, najbrž na Češkem. Res je do srečanja potem prišlo v Marijanskih Laznyh, nekoč slavnem evropskem zdravilišču predvsem za kronane glave, ki se tam niso srečavale samo zaradi zdravljenja ledvic in žolčnih kamnov, ampak se je rodilo več važnih mednarodnih odločitev zlasti v dobi angleškega kralja Edvarda VII. Da bi dali letošnjemu dialogu še poseben poudarek, se je društvu iz Münchena kot organizatorica pridružila še češkoslovaška Akademija znanosti in umetnosti. Pa tudi na zunaj je prireditelj imela namen ne iskati zunanjih učinkov — in res je bilo javnih komentarjev nekoliko manj kakor pa lansko leto, gotovo v korist nameranih razgovorov.

„CERKEV POVSOD POMAGA FAŠIZMU“

Med komunističnimi udeleženci uživa največji ugled francoski pisatelj in filozof Roger Garaudy, član centralnega komiteja francoske komunistične partije. Sploh je njegovo ime dobilo prizvok, da je na srečanjih s krščanskimi zastopniki dejansko pravi tolmač komunističnega pojmovanja o problemih bodočega humanizma, kjer naj bi se zvarila nekakšna sinteza med katoliškimi in marksističnimi nazori. Ko je bil v februarju na londonskem študijskem tednu o Teilhardu de Chardinu, mu je posvetil lep članek literarni kritik Tableta Robert Speaight, češ da bo Garaudy odločilno vplival na oblikovanje razmerja med marksističnimi ateisti in pripadniki katoliške Cerkve.

Kmalu za tem pa je urednik nemške množične revije Der Spiegel obiskal Garaudyja v Parizu in imel z njim dolg razgovor o razmerju komunizma do katoliške Cerkve. Že v uvodnih stavkih se razkrije komunistična taktika, ko sprejema razgovor s posamezniki, nikakor pa se s Cerkvijo ali pa z versko skupino kot celoto. Dobrodošle so jim osebe, kot telo pa se trdno drže svojega umevanja, ki se stalno usločuje v dogmo: preobrazbo sodobne družbe more izvesti samo partija in pri pripravljanju revolucionarnih odredb in sprememb mora biti partiji priznano vodstvo. Zato je Garaudy v razgovoru z urednikom Spiegela že v uvodu dosedanjo pot Cerkve orisal s takimi pojmi: „... Potem ko je bila leta 1871 udušena vstaja komune, poskus prve komunistične revolucije, pri čemer je padlo 70.000 Parižanov, se je Francija obrnila k Srcu Jezusovemu in zato zgradila na Montmartru cerkev Sacre Coeur, najbolj zopрно svetišče v Franciji. In danes ni prav nič drugače: Cerkev je bila povsod naklonjena fašizmu in reakciji in je še danes. Z Mussolinijem in Hitlerjem je sklenila konkordat.“ Časnikar ga je opozoril, da je tudi Sovjetska zveza sklepala pogodbo s Hitlerjem in da se je uredništvo pariškega komunističnega dnevnika L'Humanité šlo julija 1940 pogajati z nemškim poveljstvom, da bi list smel med okupacijo naprej izhajati. Garaudy je zanikal. Na vprašanje, kje je o tem kak dokument, pa je dobil odgovor: „V arhivu partije!“ Naslednje vprašanje je bilo še bolj ostro, ko je časnikar dejal, da „partija ne more dolžiti Cerkve reakcionarnosti, ko je vendar znano, da je danes sovjetska vlada s svojimi nazori o svobodi pisateljev, umetnikov in verstev pač najbolj reakcionarna država v Evropi“. Dalje mu je časnikar očital, da se je komunizem v petdesetih letih obstoja v Sovjetski zvezi v vseh vprašanih svobodnega ustvarjanja izkazal za hujšo reakcionarno silo, kakor pa je bila Cerkev kdajkoli v dva tisoč letih obstoja. Po hudih besedah o usodi Sinjavskega in Daniela sta se vrnila k osrednjemu vprašanju, ko je urednik izjavil, da more biti med komunisti in kristjani le prav malo skupnega. Garaudy se je takoj povrnil na začetek: „... danes je Cerkev v bistvu reakcionarna, vendar pa vedno več kristjanov odklanja njeno politiko (podčrtali mi!). Ne želijo samo sodelovanja, s komunisti, ampak terjajo naprednejšo cerkveno politiko.“ Na te jasno postavljene namene o komunistični taktiki izrabljanja posameznikov po predhodnem pristanku na vodstveno vlogo partije, je urednik opozoril, da partija gradi moloha, ki se ga kristjani morejo bati in dodal: „Profesor Rahner je v Salzburgu med zasedanjem Pavlove družbe izrazil bojazn, da bi bili komunisti zelo pripravljeni žrtvovati ljudi, človeštvo za doseg svojega cilja — brezrazredno družbo. V tej zvezi je govoril o 'molohu'.“ „Citirate p. Rahnerja,“ je odvrnil Garaudy. „Zelo ga cenim! Ena njegovih zaslug je, da je ugotovil področja, na katera se morejo komunisti in kristjani najbolje razumeti. Pravi namreč, naj bo krščanstvo vera absolutne prihodnosti. Marksisti tudi verjamejo, da bi človek lahko začel novo prihodnost.“ Da bi podčrtal še bolj razliko med Cerkvijo in verniki, je Garaudy ponovil: „... Navsezadnje je Cerkev od Konstantina naprej podpirala sleherno reakcionarno silo in pritrjevala vsakršni obliki fašizma.“

PRISOTNI IN ODSOTNI

Za londonski Tablet se je dialoga v Marijanskih Laznyh udeležil jezuit p. Hebblethwaite. Zbralo se je nad 200 teologov, znanstvenikov in partijskih zastopnikov, vendar so se takoj pokazale pomanjkljivosti. Iz vzhodne Nemčije so prišli kristjani, ni pa bilo marksistov. Enako je bilo z delegacijo iz Poljske. Prav nikogar ni bilo iz Rusije in predsednik Pavlove družbe dr. Erich Kellner je žalosten pojasnil: „Lansko leto so nam Rusi odgovorili, da smo jim vabila poslali prepozno. Letos so prejeli pravočasno, pa jih vendar ni! Povabili smo zastopnike pravoslavne Cerkve, pa so nam odgovorili, da jih tako srečanje pušča brezbrizne.“ Vendar je mnogo pomenilo, da je dialog mogel biti v komunistični državi. Vabili sta skupno, kot smo omenili, Pavlova družba in češkoslovaška Akademija, a predlog o tem je bil sprejet na glasovanju vodstva

Za sklep svoje letošnje sezone je Narodno gledališče Drama v Mariboru uprizorilo Shakespeareovega Hamleta. Glavne vloge so igrali Stanko Potisk, Marijan Brunčko, Janez Klasinc, Angela Jenkova in Breda Pugljeva. Pred premiero je glavnega igravca Potiska obiskal mariborski urednik ljubljanskega Dela. Na vprašanje, če je prebral mnogo Shakespeara, mu je pokazal prevode na polici in drame v izvorniku, ki jih je vse predelal ob pripravi na Hamleta. Na vprašanje, če se je posvetil prav študiju različnih Hamletov, je zatrdil: „Sem. Vendar je o Hamletu napisanih več študij, kot pa je imen v varšavskem telefonskem imeniku, kot je zapisal poljski shakespeareolog Jan Kott. A najbolj me je zgrabilo Belinskega umevanje Hamleta.“ „Najbrž ste videli že precej Hamletov?“ je bilo novo vprašanje. „Štiri. Lawrencea Oliviera v filmu, Bogdanovića v Radojevičevi režiji, Eržena v Celju v isti režiji, Johna Nevillea pa med gostovanjem Old Vica v Ljubljani. Seveda me je Nevilleov Hamlet najbolj prevzel.“ Mariborska režija mu je ležala, ker je bila najbližja njegovemu pojmovanju Hamleta. Dejal je: „Odločil sem se predstavljati Hamleta kot angažiranega junaka, ker mi ta 'angažiranost' izredno leži. Obseg vloge je namreč filozofski in poetičen hkrati.“ Razgovor se je zaključil s problemom treme. „Seveda jo imam, pred vsako predstavo,“ je poudaril Potisk. „Tokrat bo trema še malo več, zaradi Hamleta in zaradi odgovornosti, ki jo nalaga taka vloga.“

— Narodna galerija v Ljubljani je priredila razstavo del slikarja Jožeta Tomina (1790-1866). Vodstvo je zbrala njegova dela v Italiji, Nemčiji in zaprosilo tudi slovenske ljubitelje umetnosti, posetnike nekaterih Tominčevih podob, da so jih posodili razstavi. Razstava je trajala poldrug mesec. Zadnje vodstvo v nedeljo 7. maja je opravil dr. Emilijan Cevc.

— Študentje ljubljanske Akademije za gledališko umetnost, film in televizijo sa bili marca in aprila povabljeni na šesttedensko potovanje po različnih središčih severnoameriške gledališke umetnosti. Iz ZD so se vrnil prav, ko je bil v Ljubljano napovedan obisk podobne skupine severnoameriških študentov akademije za gledališko umetnost iz Kansas City. Za razliko z ljubljansko je ameriška skupina (60 članov) že pravo univerzitetno gledališče z imenom ZDA Gledališče. Kmalu po prihodu v Ljubljano so na slovenski akademiji že podali pregled svojega delovanja z interno predstavo ameriške gledališke umetnosti. Skupino kansasških gledališnikov je vodil prof. dr. James Hawes.

— V okviru izmenjave kulturnih delavcev med ZD in Jugoslavijo se je v drugi polovici aprila mudil v Ljubljani profesor za književnost na univerzi v Iowa, dr. Carl Bode. Na ljubljanski univerzi je imel več predavanj, še posebej pa je razlagal, kako je uspel s predlogom, da se na ameriških univerzah kulturna zgodovina uvede kot poseben predmet. Dr. Bode je bil več let ameriški kulturni ataše na ambasadi v Londonu. Sam je aktiven književnik, kot predstavnik Fordove ustanove pa se zlasti zanima za prevode jugoslovanske književnosti v angleščino. O tem predmetu je precej razpravljal s člani PEN kluba (slovenski center).

ARHITEKTONIKA BALANTIČEVE DRAMATIZIRANE BESEDE

(Scenični obred pesnikove besede v zamisli in režiji Nikolaja Jeločnika, na odru Slovenske hiše, ob spominski proslavi 4. junija 1967)

France Papež

Srce, samo ti si z menoj...!

I

Gottfried Benn, nemški pesnik in teoretik poezije, je zapisal, da je lirika anahoretska umetnost; s tem je hotel poudariti, da je lirično doživetje pr-pojeno z umstveno intuicijo in imaginacijo, obenem pa tudi, da je sodobna umetnost ezoterična — omejena samo na izbran ožji krog in za individualno uporabo. Vendar, čeprav je to v nekem pogledu res in drži predvsem za nekatera dela, nekatere smeri in nekatere pesnike — Mallarmé je npr. dejal „pač zaradi abstraktnosti in zaprtosti svojega intelektualnega in simbolističnega izražanja, da ga bodo mogli razumeti verjetno samo tujci — pa je pravi in najgloblji namen poetičnega in vsakega drugega umetniškega izraza delovati navzven in ne navznoter. Poet pesni res najprej za sebe in iz sebe vendar se takoj „osvesti“ ter išče v družbi ogledalo svojih podob.

Recitacija je tisto sredstvo, ki je nad individualnim dožemanjem poezije in ki poetično snov ne le približa širšemu občinstvu, ampak jo tako rekoč nanovo ustvarja. Gotovo je, da dobi pesem drug, poljudnejši izraz in nov razpon, ko zazven' recitirana v družbi ali ko je uglašena ali celo plesana. Recitacija odkrije nove vrvine, doseže neznane skrajne meje emocij in misli; iz pesmi stisne vso notranjo komunikacijsko silo besede ter začenja odpirati tudi že iztok dramatičnim prvinam. Recitacija ne le obogati jezik, ampak je tudi edino sredstvo, da pridejo do izraza melodične in ritmične značilnosti literarne umetnine.

Dramatizacija kake pesmi ali izbora pesmi je lahko še višji izrazni način. Početki grške drame morajo iti prav preko teh stopenj in, nasprotno, veliki dramatik so se vedno vračali nazaj, preko recitacije v globlje in bolj osebnostno poetiziranje — mislim predvsem na Shakespeara, pa tudi na Goetheja. Poezija je mogoče obrniti tako, da ji živa, dramatska oblika pomaga obogatiti njeno osrednjo emocijo in idejo. Dramatizacija pa vzame prvotno besedo in jo prenese na višjo stopnjo, v popolnejšo družbeno okolje. Ta način poetičnega izraza privede pesnikovo idejo bliže resnici in življenju; več ali manj odmišljena lirična doživetja dramatizacija razgiblje in vrnje življenju, odkriva pa tudi neznane vrvine besede in ustvarja bogastvo novih asociacij. Dramatizirana poetična beseda nudi publiku trdnjšo oporo za vživljanje v pesnikovo svet.

Dramatično prirejena pesem je neposreden izraz žive pesnikove notranjosti. Poetična komunikacija je pri tem lahko tako močna, da celo pesnik sam ni nikdar sanjal o taki.

II

Značilnost poetične besede Franceta Balantiča, ki se javlja v taki dramatični neudržnosti, kot po Murnu, Ketteju in Kosovelu nobeno moderno poetično delo, je izražena dobro in ekspresivno v verzih „Razpet sem med slastjo življenja - smrti“. Balantič je cvet, ki se nenadema, v oblačnih jesenskih dneh, polnih gnilobe, odpr s pomladnimi barvami in vonji, vendar ne more dolgo živeti. Nihče, kdor ni prešel tistih viharnih in grozotnih dni, ne more dojeti popolnoma njegovih žalostink in hval.

* Sam redaktor Balantičevih pesmi, dr. Tine Debeljak je po predstavi sceničnega obreda „Svetlobi bolečin sem darovan“ omenil, da mu je marsikak verz zavznel popolnoma drugače nanovo.

— Matica srpska bo že konec leta 1967 izdala prvi zvezek Leksikona južnoslovenskih pisateljev. V njem bodo objavljeni biografski in bibliografski podatki o 1420 pisateljih, se pravi, da bodo v prvem zvezku zajeti vsi pisatelji Jugoslavije, ki jih zajema prva desetina črk abecede. Vendar je redakcija pripravila podatke še za 2000 pisateljev in pesnikov, to se pravi eno petino, kajti vseh pet zvezkov Leksikona bo obsegalo 10.000 imen. Leksikon ne bo prinašal literarnozgodovinskih ocen, temveč samo stvarne vire. Delo bo tiskano v latinici in sodeluje pri njem velik zbor literarnih zgodovinarjev iz vseh središč Jugoslavije.

— Italijanska založba La Scuola v Brescii je izdala v prevodu Mirka Ri-

javca iz Gorice zbirko črtic Prežihovega Voranca „Solzice“. Knjigo je ilustriral Antonio Larocca, uvod pa napisal Giovanni Simicchi, prav tako iz Gorice.

— Slovenska matica pravi, da je knjiga „Plečnik v Italiji“ pravzaprav študija, ki obravnava čas 1898/1899, in ga je Plečnik prebil v Italijo kot štipendist. Opira se na njegove dnevnik in pisma, ki jih je pisal bratu Andreju in materi v Ljubljano. Prireditelj besedila in avtor uvodne študije, akademik France Stele, rekonstruiral Plečnikovo pot po Italiji in jo predstavi bralcu tako, kakor jo zrcalijo mojstrove zapiski in pismo.

— Slovenska matica je v zbirki Razprave in eseji izdala knjigo Andreja Rijavca „Glasbeno delo na Slovenskem v

UNIVERZITETNI PROFESOR DR. FILIP ŽAKELJ — ŠESTDESETLETNIK. Pred kratkim je tiho dočakal šestdesetletnico univ. prof. dr. Filip Žakelj, član Slovenske kulturne akcije in nad vse požrtvovalni pisec številnih del in publikacij verske in splošno kulturne vsebine. Prav zadnja leta pa je posvetil večji del svojih sil pospešenju priprav za beatifikacijo škofa Friderika Barage (že več let je dr. Žakelj predsednik Južnoameriške Baragove zveze). Trenutno se posveča skrbi, da bi Slovenci primerno proslavili bližnjo stoletnico Baragove smrti (18. januarja 1868).

Svojemu sodelavcu in prijatelju želi Slovenska kulturna akcija še mnogo uspehov pri delu, ki je posvečeno slavi božji in srečnejši bodočnosti našega naroda.

DRUGI KULTURNI VEČER

SRBSKA SREDNJEVEŠKA UMETNOST

Drugi kulturni večer letošnje sezone je bil v soboto 3. junija v mali dvorani Slovenske hiše, s predavanjem umetnostnega zgodovinarja g. Marijana Marolta o „Srbski srednjeveški umetnosti“. Za svoja izvajanja je predavatelj pripravil skrbno izbrano, številno slikovno gradivo, ko so podano snov ponazarjali diapozitivi, ki jih je požrtvovalno izdelal g. Janko Hafner, projekciral pa g. Miha Smersu.

Predavatelj je govoril v okviru zgodovinskega odseka ter je večer posvetil umetnostnim zgodovinarjem, ki so obravnavali srbsko srednjeveško umetnost, in doktorju Antonu Korošču, mecenu likovne umetnosti in vseh stremiljenj za krepitev zgodovinsko-umetnostne znanosti.

Drugi večer zgodovinskega odseka v letošnji sezoni je vodil dr. Tine Debeljak, ki se je zahvalil predavatelju za izredno mojstrsko predstavljeno snov in navzočim, ki so se odzvali vabilom za lep in pomemben večer.

— Gospod dr. Miha Krek piše: „Dragi g. Jurčec: Ker moram itak veliko pisati, ne pišem, če ni ravno treba. Res pa kar pri tej priložnosti nanovo povem, da sem vesel vsakega napredka Slovenske kulturne akcije in vaših osebnih uspehov, posebej pa še ob knjigi Skozi luči in sence, drugi del... Če bo spet svoboda, se bodo že še podobe naših političnih razvojev, stvari, dogodkov in oseb še bolj izčistile. Ni pa nikakega dvoma, da bodo vaše Luči in sence k temu pripomogle in prispevale. Vsak bo moral spoštovati ta vaš veliki napor v težkih razmerah emigracije.“

— Misli (Avstralija) prinašajo vrsto črtic pisatelja Vinka Beličiča z naslovom „Obiski“. Na memoaren način šegavo podaja podobe iz preteklosti o življenju v družini, šoli, na sprehodih in ob doživetjih v tržaški okolici.

— Mitja Mejak je zaključil svoje kritično poročilo o zbranem delu pesnika Boža Voduška takole: „Povojno poglavje Voduškovih lirike, pesmi, ki so nastale v liriki neprijaznem povojnem času, v celoti povzemajo pesnikovo usodo in vizijo, kakršno je v bistvu že razodel Odčarani svet. Nekdanje strasti pa so sedaj pomirjene, dvoboji že zdavnaj dobojevani in izgubljeni. Iz nekdajšnjih dni je ostala nenačelna pesniška energija, zdaj speljana v harmonične struge, navzven skoraj klasično stroge in mirne, v globinah pa polne himničnega zanosa. In iz te edinstvene poetične retrospektive se zdaj bolj kot kdajkoli poprej čisto in jasno rišeta skrajna robova Voduškovega pesniškega duha. Adam, upornik zoper Boga, izgnanec iz raja, neskončno osamljen na prekleti zemlji, in Odisej, od večnih popotovanj

obrazi in obzorja

MILAN VOLOVŠEK: MATI IN HČI (1964)

osamljeni, samotni iskalec novih svetov, sta dokončno postala simbola čudovitih poetičnih razsežnosti — samote odčaranega sveta.“

— Branko Hofman zaključuje članek „Knjiga in mi“ v Knjižni polici takole: „Trije milijoni Jugoslovani, ki stoje na bregu nepismenosti ali polpismenosti, se ne morejo vključiti v samoupravni sistem, prikrajsani so za pravice, ki so jim dane z ustavo samo zato, ker smo jim odtujili knjigo. In čim bolj bo rastlo to število, tembolj se bomo oddaljevali ciljem, ki smo si jih postavili. Saj si najbrž nihče ne domišlja, da lahko živimo v družbi nepismenih samoupravljalcev. Potemtakem ni knjiga samo kulturni, temveč eksistenčni problem naše družbe.“ — Tako pišejo v domovini; pa, ali smo mi v emigraciji kaj na boljšem? Res je: živimo v svetu, ki je prepojen z dobrinami opulentne civilizacije. Toda naši otroci več ne govorijo slovensko, ker jih starši k temu ne navajajo. Gotovo bi bili otroci duhovno bogatejši, če bi si poleg kastiljsčine prisvojili še znanje materinega jezika — slovenščine. V nekem pogledu bodo ti otroci ostali nepismeni za svet slovenske kulture. Ali ni v tem tudi nekaj eksistenčnega problema za celo slovensko emigracijo? Kastiljsko govoreči svet se z nami ni mnogo obogatil, če smo nehali govoriti slovenščino, pač pa bi bil zelo bogat, če bi imel ob sebi skupino, ki bi iz slovenske kulture prenašala v njegovo še naše slovensko bogastvo.

— Pisateljica Mira Miheličeva je v intervjuju z urednikom Knjižne police kot yodilno misel svojega dela poudarila: „Smisel svojega življenja sem našla v tem, da pišem...“ Kaj misli še napisati, pa je povedala s temi napovedmi (napisala je doslej romane „Mladi mesec“, „Hiša večera“, „April“, „Mavrica nad mestom“): „Zastavila sem si nalogo napisati kroniko slovenskega meščanstva. Jasno, da je to predvojni čas in kvečjemu čas po vojni. V dosedanjem opusu štirih romanov manjka samo še en vogelni kamen, to je roman Ogenj in pepel, ki ga bom še napisala. Veliko tega, kar obsojam v prejšnji družbi, žal doživljam v novih oblikah. Pisatelj, ki kaže ogledalo prejšnji družbi, ga obenem tudi sedanji. Teh analogij je pri meni precej. Zdad počasi odhajam iz tega umovanja. Končujem roman Igra v vetru, ki prikazuje sedanost. Obravnava sedanje konflikte in dileme.“

nic, ne čutiti njegove tragike. Kdo bi doumel gladno hrepenenje Gonarsa, ekstaze ognja in smrti v Grahovem? Balantičeva pesem je dramatični izraz dobe in zemlje, ki je gorela v apokaliptičnih ognjih.

Notranja drama se v tej pesmi poraja v drobnih občutjih narave, a se nagloma stopnjuje do tragičnega zrenja metafizičnih realnosti življenja in smrti, lepote in resnice. Erotika v mladostnem zanosu je dramatično gonilo na poti od zemlje do ognja. Dramatična napetost v verzih Balantičeve mladostno zrele lirike je v nekaki eksistenčni — Balantič bi dejal blazni — zavesti teh dveh elementov. In mladostna umetniška svežina poudarja še bolj eksistenčno stisko, ki drhti med realnostjo dehteče prsti, cvetočih jablan, marjetic po rumenih tratih in drobnih čebel ter med realnostjo ognjev, okrog katerih smo blazni čepeli v temnih, deževnih dneh vojskega časa. Pesnikovo srečavanje s svetom je na vsakem koraku, z vsakim verzom bolj opijaneno poslednjih vonjev. Če je bil pred vojno značilen za slovensko zemljo vonj vrtnic, nageljnov, cvetočih jablan in lip, je bil v tistih dneh najhujšega divjanja viharjev — ali pa smo sanjali težak sen? — vsepovsod zadah po oblakih, po megli in po dežju.

Balantičeva beseda nosi v sebi prvine svojega časa, kot jih nosi Kosovelova, kjer vse dehti po kraškem kamenju in borih in tudi po megli in dežju. Beseda vsake velike poezije je dramatično nadahnjena; Balantičeva jesen, veter, drevesa, marjetice, belina, lepota in — končno — ogenj, so pomenska jedra, nabita s tragiko časa, pa tudi z mirom zemlje. Balantič je ustvarjal z jezikom, ki je nagneten — kot pri vsakem velikem ustvarjalcu — z nedoumljivo silo in bogastvom žive substance.

Čim večja je ljubezen, tem bližja je absurdno, je dejal Camus (Sizifov mit). Za pesnike, ki so podobno kot Balantič doživljali absurd smrti — in to ni bilo samo poetično, ampak realno doživljanje — pa bi dejal, da čim večja je bila njihova slast po življenju in lepoti, tem bolj so se približali prečiščenemu poetičnemu izrazu smrti. Vendar značilno za pesnika, ki je stvarnost življenja-smrti gledal kot metafizično stvarnost, je to, da mu smrt ni bila absurd, niti ne dramatičnost praznine in obupa, ampak dramatičnost močnega življenja.

III

Nikolaj Jeločnik se zaveda, kakšne dramatične prvine so nakopičene v Balantičevi pesmi in besedi. Vendar nismo bili prvokrat priče njegovi dramatični poetične besede. Ona najbolj izvirno zajetih je bila ob desetletnici obstoja Slovenske kulturne akcije. On je arhitekt besede, še več, lahko bi dejal, poetično nadahnen arhitekt.

Spominska proslava 1967 je bila skrbno pripravljena zamisel dolgoletnega zanimanja za Balantičovo delo. Oblikovno je skušal režiser Jeločnik zgraditi jasno duhovno in poetično pot Balantičeve pomladi, ko se prebudi muževna steblika in ko zacvetje kri, do jesenskih ognjev in zasutih ust. Preko vsega je čutili eksistenčni — ne, globlji, grško tragični ton nemira. Res, vsa arhitektonika je bila zgrajena na Sofoklovem zboru žena. Moderna in resna scena in z njo skladni svetlobni učinki so se kosali z govorjeno in recitirano besedo zboru, ki je bila na mnogih mestih uglasena na gotovo tonsko višino. Ta beseda je bila dramatično tako živa, da je predstava odkrila novo podobo Balantičeve poezije — moderno podobo.

Popolna naslonitev dramatičnega doživetja poezije na grški zbor je omogočila režiserju, da je romantično in na mestih ekspresionistično snov podal s prešernim pričevalno resničnostjo ter klasicistično umerjenostjo. Vendar pa so se oblikovni prijemi zborovske mase osmih žen približevali sem pa tja svojevrstnim baletnim situacijam. Kontrast živi in nazorni scenični sintezi zboru, luči in melodije je bil glas pesnika, ki ga je Jeločnik posnel na magnetofonski trak. Diskretna moderna scena — zamisel arhitekta Marijana Eiletza — z visokim, suhim grmom, ki je bil simbol vidne prisotnosti pesnika Franceta Balantiča, se je skladala z mirnim, a emotivnim glasom pesnika in, proti koncu, dekleta.

Dramatično prirejena poezija je morda edini način, kako približati pesnika modernim zahtevam, širšemu krogu občinstva in predvsem novi generaciji. Na vsak način je bila inscenacija in dramatična „Svetlobi bolečin sem darovan“ umetniško uspeša prireditev; v marsičem je odprla nove poglede na Balantičovo poetično estetsko zgradbo, kakor sploh na možnost dramatičnega katerega koli pesnika.

obdobju protestantizma“. Podobno kot za vso slovensko kulturno zgodovino je 16. stoletje s prehodno uveljavitvijo protestantizma zanimivo tudi za muzikologijo. Avtor je v knjigi posebej obdelal glasbeno dejavnost katoliškega kroga — samostanov, župnih ter stolnih cerkva, glavno pozornost pa je seveda posvetil nadrobno prikazovanju protestantskih glasbenih prizadevanj, upoštevajoč pri tem celotno slovensko etnično ozemlje.

— Znano je, da ljubljanska filozofska fakulteta ni dala po letu 1945 nobenega doktorja filozofije. Tudi del filozofske vsebine je izšlo bore malo. Sedaj je prof. Janko Kos, znan tudi kot kritik, napisal „Oris filozofije“, ki je izšel pri Cankarjevi založbi. Knjiga podaja zgodovinski pregled filozofije od njenih začetkov

pri Kitajcih in Grkih do najnovejših časov, in mišljena je kot učbenik posebej za srednjo šolo; služila pa bo po napovedi založbe vsakomur, ki se za filozofijo zanima.

— Skopje je slovesno proslavilo dvajseto obletnico ustanovitve makedonskega Opernega gledališča. Prva predstava je bila leta 1948 Mascagnijeva opera „Cavalleria rusticana“. Takrat so glavne vloge v makedonščini peli začetniki, ki so danes že priznani pevci ne samo doma, ampak tudi v tujini.

— Filmharmonija v Skopju je še razmeroma mlada. Pa je bila vseeno objavljena na gostovanje v Španijo. Imela bo čez 20 koncertov po različnih španskih mestih.

ALI JE CHURCHILL NAROČIL UMOR SOKORSKEGA?

Rolf Hochhuth je sedaj 35 let star, a se okoli njega po drami "Der Stellvertreter — Namestnik" zbirajo novi oblaki zaradi drame "Die Soldaten — Vojaki", ki bo doživela svoj krst v Berlinu v drugi polovici oktobra, istočasno pa bi morala iti tudi še čez deske Nationaltheatra v Londonu, ki ga vodi sir Lawrence Olivier ob dramaturški pomoči vodilnega gledališkega kritika Kennetha Tynena. Toda vsebina drame je že prodrla v javnost in izzvala posebej v Londonu hude debate, ker so se uradni krogi izrekli proti temu, da bi smela biti drama uprizorjena v gledališču, ki živi od državne podpore. Tako se je spet sprožila večstisočletna polemika o umetniški svobodi.

Glavni junak drame „Vojaki“ je namreč sir Winston Churchill v času, ko je poveljnik angleškega letalstva v drugi svetovni vojni, še živi general Arthur Harris, ki tudi nastopa v igri, tri mesece pred koncem vojne ukazal letalski napad na središče nemške umetnosti — na mesto Dresden. Ker takrat nihče takega napada na zakladnico ne samo nemške, ampak svetovne umetnosti ni pričakoval, je v plamenu zažigalnih bomb zgorelo več tisoč ljudi. In res se avtor v drami sprašuje, ali ta nenadni po Angležih izzvani krematorij ne odtehta hitlerjevskih krematorijev v Auschwitzu in drugod... A očitek za Dresden ni najhujši. Avtor kaže v drami Churchilla, kako je pripravil in naročil umor poljskega generala Sikorskega, predsednika poljske emigrantske vlade v Londonu. Sikorski je bil ubit v letalski nesreči nad Gibraltarjem in hkrati z njim so našli smrt še generalova hčerka in dva člana angleškega parlamenta, osebna Churchillova prijateljca. Hochhuth vpleta v dramo množični pomor poljskih oficirjev v Katynu, ko je general Sikorski Stalina obdolžil, da je ukazal usmrtitev 20.000 častnikov poljske vojske. Stalin je po tistem takoj prekinil diplomatske stike z vlado generala Sikorskega, a to mu ni bilo dovolj. Terjal je več in pravi, da mu je Churchill ustregel in dal organizirati umor neprijetnega predsednika poljske vlade.

London se je zdaj razdelil med pristaše in nasprotnike uprizoritve. Sir Lawrence Olivier terja popolno svobodo, gledališki konzorcij pa mu je uprizoritev prepovedal. Drama tudi ne bo mogla na angleška zasebna gledališča, ker dovoljenje za uprizoritev še vedno daje kraljevi lord kamerleng in je že kar jasno, da tega dovoljenja ne bo dal. Drama bi se poslej lahko uprizarjala samo v zaključenih

(DIALOG)

češke partije z zelo tesno večino. Dasi so bili domači oblastniki zelo nerazpoloženi nad navalom tujih časnikarjev, so nazadnje vendarle dovolili televizijski prenos po zahodnonemški televizijski mreži. Kakor da naj bo nekakšen odmev na Garaudyjeve izjave v Spiegelu, ki jih je nemški tisk obširno komentiral, je p. Rahner tiste dni povabil nekega španskega časnikarja in mu izjavil, da se „zasedanja v Marijanskih Laznyh ne more udeležiti“, ker se je ravno tedaj selil iz Münchena v Münster, vendar pa je še dodal bojazen, češ da bodo komunisti zasedanje v Marijanskih Laznyh porabili za svojo propagando. „Kajti tam bo zelo težko govoriti resnico. In kristjani v deželah Vzhodne Evrope, ki morajo živeti v komunistični diktaturi, bodo užaljeni, ko bodo opazili, s kakšno naivnostjo hodijo zapadni teologi na take dialoge s komunisti.“

Toda p. Hebbelwaite je mogel ugotoviti, da ni bilo mnogo znakov za tako bojazen. Res so prišli tudi vzhodni teologi, vendar je bilo med njimi nekaj takih, ki ne kolaborirajo z režimom. Odločno so ponavljali željo, da naj prihajajo na dialog samo kvalificirani zapadni teologi, kajti kar se bo dalo doseči, bo moralo izvirati le iz zapadnih krogov. Garaudy pa je brž skušal okrepiti razpoloženje s trditvami, kako je kongres komunističnih strank v Karlovih Varyh ugodno potekel (dopisnik dnevnika Le Monde Tatu je pa o konferenci podal prav obratno sliko) in sporočil pozdrave španske revolucionarne La Pasionaria. Prof. Metz je poudaril, da je „Cerkev ustanova za kreativno kritiko sodobne družbe“ in takoj je bilo opaziti, da so marksisti to misel s težavo sprejemali, nakar je p. Oesterreicher (London) še jasneje podčrtal, da si „mora Cerkev izdelati tudi metodologijo za politične sodbe, kajti samo po tej poti bi mogel postati dialog nekoč vendarle koristen“. Veliko pozornost je vzbudil mladi češki filozof Milan Pruha, ki je terjal pravico pluralizma s precejšnjo naslonitvijo na tomizem. Predavanje je presenetilo, ker je Pruha vse študije opravil v Moskvi, še bolj pa dejstvo, da je njegove nazore ostro odklonil Cesare Luporini iz Firence ter dejal, da Pruhove ideje niso v skladu z marksizmom. Sploh se je med navzočimi Italijani opazalo, da se oddaljujejo od Togliattijeve oporoke in njegove kritike marksizma. Pruhi sta priskočila na pomoč češki filozof Machovec in Garaudy. Machovec je trdil, da „je ateizem, to je nebivanje Boga, za marksista metodološka potreba, ne pa dogma.“

Glavna poglavja pa so veljala obravnavanju vprašanja o svobodi vesti. Glavne misli so bile v referatih p. Vincenza Miana in p. Giulia Girardija, ki sta iz Rima prišla na zasedanje kot zastopnika tajništva za vernike. Skupno

zasebnih družbah, po klubih ali podobnih zaprtih študijskih dvoranah. Teh v Londonu ni malo, vendar je vprašanje umetniške svobode že preostro načeto in sir Lawrence ne misli popustiti.

Medtem so nemški listi prinesli pojasnila, zakaj je avtor na Churchilla naperil takšno hudo obtožbo. Ob času Sikorskijeve smrti je bil član londonske vlade tudi lord Chandos, ki je na srečo ali nesrečo pred nekaj meseci objavil svoje spomine. Tam pa stoji črno na belem, kako se je lepega dne podal na obisk k nesrečnemu lordu Avonu, ki je nekoč nosil ime Anthony Eden in je ob polomu vojske za Suez leta 1956 doživel tak živčni zlom, da je moral v ozadje z odliko lordskega naslova. Med obiskom je lord Chandon vprašal Edena-Avona: „Čuj, ali se spominjaš, kako smo se po katynski aferi znebili generala Sikorskega?“ In Eden je odgovoril: „Dragi prijatelj, ta zadeva mi je pa popolnoma izginila iz spomina...“ Vsekakor zelo jasen odgovor. Hochhuth sam pa je svojo obtožbo proti Churchillu podprl takole: „Imam dokaze za svojo trditve in sem jih spravil v zakladnico neke švicarske banke ter naročil, da jih smejo objaviti šele čez petdeset let.“

Danes najuglednejši nemški dramatik Carl Zuckmayer, ki je bral Hochhuthovo novo dramo, je izjavil: „Nisem odobral Hochhuthove drame 'Namestnik' z dogodki okoli preganjanja židov in se tudi zdaj ne strinjam z vsebino 'Vojakov'. Trdim pa, da je Hochhuth umetnik in to tem laže rečem, ker se z njim ne strinjam.“

Sir Lawrence Olivier pa posega v debato z druge strani. Poudarja, da je Churchill v drami odlično predstavljen kot dosleden in zagrižen borec proti Hitlerju, ki ga je sklenil uničiti. Toda vedno ima genij ob sebi množico ovir; kolikor večje je njegovo stvariteljsko bogastvo, tembolj se opazja, kako se v njem bore svetle vrline z demonskimi silami, ki jih je poln.

Visek drame je v prizoru, ko Churchill in general Arthur Harris pregledujeta bogato generalovo zbirko metuljev. Churchill vzame v roke najlepšega pisanega metulja in pravi: „Metulj bo v vsej lepoti ostal razpet, ta trenutek pa se ruši drugi metulj — Dresden tone v prah in pepel.“

Večina angleškega javnega mnenja pa meni, da je drama šla predaleč, ker Churchilla hudo obrekuje. Angleški zakonik dovoljuje kazenski postopek proti obrekovavcu, ki sramoti žive ljudi; ne dovoli pa postopka v obrambo pokojnika. Nek nemški kritik je celo zapisal, kako po Hochhuthovi metodi ni izključeno, da se bo našel avtor, ki bo Hitlerja ali množičnega morivca Eichmanna upodobil kot plemenita viteza...

— Pevski zbor v Kopru je konec aprila potoval na turnejo na češko. Napovedali so tudi nastop v Pragi. Del potnih stroškov je krila tovarna Plamen.

— Adamov balet „Gizela“ je konec aprila v ljubljanski Operi doživel svojo prvo uprizoritev v slovenski prestolnici. Leta 1954 so balet uprizorili v Mariboru. Poteklo je trinajst let, da ga je takratni dirigent v Mariboru Ciril Cvetko zdaj dirigiral v Ljubljani. Glavni vlogi sta plesala Tatjana Remškarjeva ml. in Janez Mejač. Poleg njiju so plesali še M. Grudnova, J. Hafner, M. Jeras, R. Krulanović, M. Petanova, š. Patikova, S. Polič, L. Sotlarjeva, A. Šmid, V. Volpijeva in baletni zbor. Kot koreograf in režiser je gostoval Anton Dolin; v pomoč mu je bil stalni koreograf ljubljanske Opere dr. Neubauer.

Ob izvedbi je dirigent Cvetko v Delu razlagal: „Po tolikih letih se spet vračamo k Adamovi glasbi. Čutim, kako je rezultat svojega časa, kako zelo je romantična in je zato pri široki publiki zaželen. Glasba je izrazito skoncentrirana v dogojanje na odru. Lahko rečem o orkestrskem delu, da je njegova vloga v tem baletu zelo delikatna, saj je krhka in se močno krije z dogajanjem na odru. Dodati moram, da smo se odločili za instrumentacijo hrvaškega komponista Zvonimira Bradića, ki se ponekod zelo razlikuje od francoske predloge, saj je gostejša, pompoznejša, pa tudi stilno doslednejša. Po romantični plati je tako nekoliko bolj naša.“

Na drugem mestu navajamo besede pesnik M. Bora o separatističnih načrtih med slovensko emigracijo. Na seji centralnega komiteja slovenske partije v Ljubljani je govoril tudi Edvard Kardelj kot član predsedstva CK ZKJ in s tem v zvezi dejal:

„Zlasti danes, ko se čutijo poskusi najrazličnejših političnih špekulantov, prepričati slovenski narod, da je njegov obstoj v nevarnosti, je še posebej treba ponovno reči slovenskemu narodu, da ni bila nikdar v zgodovini njegova pozicija tako močna, kot je danes in to ravno zaradi tega, ker še nikoli ni toliko prispeval k državnemu napredku sploh, kot je prispeval s socialistično revolucijo in kot prispeva danes. Če se kljub temu prav sedaj pojavljajo pridigarji, ki trde, da je slovenski narod v nevarnosti, je očitno, da gre za politične tendence z reakcionarnim ozadjem, ne glede na to, ali se ljudje tega zavedajo ali ne.“

Kam gre „slovenski prispevek“, si upa jasno povedati celo pesnik Bor in so njegove navedbe v hudi opreki s Kardeljevimi. Socialistični napredek pa je že spremenil polovico Evrope v kolonijo moskovskega komunističnega imperializma, kjer poleg Ukrajincev nimajo svobode baltski narodi ter narodi satelitskih komunističnih držav v Srednji Evropi in je zares postavljena na kocko usoda posebej slovenskega in hrvaškega naroda, kakor se je pokazalo ob Zagrebški deklaraciji za obrambo hrvaškega in posredno tudi slovenskega jezika.

Še ostreje pa pokaže s prstom na delavnost nekaterih emigrantskih slovenskih skupin tisti del resolucije slovenske partije, ki pravi: „Slovenski narod se leta 1945 ni osvobodil samo fašizma, ampak imperializma sploh. Nosilci emigrantskih, klerikalnih in drugih nazadnjaških teženj, ki v zadnjem času hočejo 'reševati' slovenstvo pred komunisti, niso bili samo v preteklosti prirepki najrazličnejših tujih gospodarjev na Slovenskem, marveč tudi še danes poskušajo spremeniti slovenski narod v provincialistični privesek imperializma. Zato so grožnja za usodo in bodočnost slovenskega naroda.“ Končni namen teh krogov pa je — po nazorih avtorjev resolucije — „oddvojiti delovno inteligenco v domovini, zlasti humanistično, od drugih delovnih ljudi s tem, da ji pripisujejo vlogo narodnega voditelja (večni strah polinteligentov — op. ur.), ki naj bi imel nalogo, da modelira jutrišnjo družbo, da brezobzirno kritizira vse obstoječe in se hkrati odreče odgovornosti za družbeno prakso“. Najhujši udarec pa sledi: „Najbolj bedni so narodni glasniki tretje vrste, ki ne morejo skriti klerikalno-belogardističnega, emigrantskega ozadja. Propagirajo rešitev slovenstva v razbitju Jugoslavije in v organiziranju nekakšne slovenske državne tvorbe kot gospodarskega in političnega priprepa imperialističnih sil. V tej propagandi se že po tradiciji poslužujejo demagoškega izkoriščanja verskih čustev v politične namene.“

Ob vsem tem se zato motijo tisti, ki v spremnih dogodkih ob gospodarski krizi in reformi v Jugoslaviji ugotavljajo in napovedujejo neko evolucijo v komunizmu, ki pa je dejanski ni niti v jugoslovanskem in še manj v slovenskem merilu. Obetajo si prehod v pluralizem, ki bi se začel z nekim dualizmom, ko bi se morebiti sedanja federacija šestih republik razklenila v konfederacijo, kar bi pomenilo korak naprej v ostvaritvi „državne skupnosti južnoslovanskih narodov“, ki bi tako pretekle ideale majniške deklaracije povezala s sedanostjo. Toda Kardeljeve besede in vsebina komunistične resolucije dokazujejo, da je za komuniste v domovini gospodarska kriza samo prehod naprej v uveljavljanje brezrazredne družbe z uničenjem narodnostnih karakteristik posameznih narodov in more biti zaradi tega odpor proti tej smrtni nevarnosti za slovenstvo odločno naslonjen na uresničenje končnega cilja vseh preteklih borb slovenskega naroda — v ustvaritvi njegove lastne, neodvisne državnosti na temelju evropske krščanske kulture.

(DIALOG)

z dr. Kellnerjem sta ugotavljala, kje so hibe svobode v komunističnih deželah, vendar so jim komunistični zastopniki odgovarjali, da je svoboda vesti v vseh komunističnih ustavah zajamčena, če pa so ponekod škofje v ječah in duhovniki pregnani s svojih mest, tedaj se je to pač zgodilo zato, ker so bili škofje proti uvedbi socializma, ali pa so širili politično propagando proti režimu. Mučno je bilo poslušati nekatere izbrane zastopnike iz vzhodnih dežel, ki so kot duhovniki ali verniki zagovarjali besede režimovcev in trdili, da je uvajanje socializma uspešno in se mu ne kaže upirati. P. Giulio Girardi jim je priporočil, da naj se marksistični svet ne uveljavlja revolucionarno samo z družbenimi reformami na družbenem področju, ampak naj bo vsaj toliko revolucionaren tudi v boju za pravo svobodo vesti in njenega pomena za gradnjo novega človeka. „Če bi bil marksizem res dosleden v svoji revoluciji, ne bi mi danes govorili, da mnogim manjka najdražje — svoboda...“, je pribil.

Letos so bili na zasedanju prvič uradni zastopniki tajništva za nevernike. Sodelavec Tableta zaključuje svoje poročilo s priznanjem, da so taki dialogi že prinesli nekaj koristnega, kolikor so omogočili nekaterim z druge, komunistične strani, da so se izrekli za pluralizem, vendar je pot do jasnih sklepov še zelo dolga, ker bi moralo v marksističnih državah prodreti načelo, da mora biti režim „ideološko nevtralen“. Ko se bodo poznali znaki prave nevtalnosti, se bo šele lahko reklo, da so dialogi po zamisli Pavlove družbe koristni. Vse je v rokah partijskih hierarhov in odsotnost ruskih zastopnikov pove dovolj jasno, kje smo, je ponavljal zastopnik tajništva, msgr. Girardi.

Pred izidom

VINKO BRUMEN

ISKANJA

Zbirka esejev

Delo je prejelo Velikonjevo literarno nagrado
za leto 1965.

Tiska se

M E D D O B J E X, št. 1-2

RAZSTAVA SLOVENSKEGA BAROČNEGA KIPARSTVA

Sredi letošnjega septembra bodo v Mariboru odprli razstavo slovenskega baročnega kiparstva, kar bo po mnenju nekaterih strokovnjakov največja umetnostna prireditev letos. Plastike že zbirajo pod vodstvom Mariborskega pokrajinskega muzeja. Največ del bodo nabrali po cerkvah in gradovih. Razen plastik bodo razstavili tudi fotografsko gradivo. Po smrti Franja Baša je ravnatelj muzeja dr. Ferdo Vrišer. Kako tečejo priprave za razstavo, je povedal v Delu:

„Prepričan sem, da bo razstava pravo presenečenje. Poleg domačinov jo bo obiskalo še predvsem zelo mnogo izletnikov iz tujine, zlasti iz bližnje Avstrije. Štajerska plastika se je upodabljala predvsem v lesu, ki je toplejši in intimnejši od kamna. Umetnik Straub je v tem dosegel posebno višino. Za razstavo je v gradu dovolj prostora (razstava bo v mariborskem Mestnem gradu. — op. ur.), nekatere pa bodo že na prostem ob vodu. Skulptura bo tudi v okras stopnišču. Vodstvo muzeja je prejelo 7 milijonov starih dinarjev podpore. Letošnja razstava pa bo začetek, kajti drugo leto bodo prišle v Maribor umetnine iz Narodne galerije, za tem pa zbirka iz urada za varnost spomenikov. Posebna privlačnost razstave bo koncert komorne glasbe, ki ga bodo priredili v viteški dvorani mariborskega gradu, ki je izredno akustična. Na sporedu bodo dela baročne glasbe mariborski glasbeni krogi pa se navdušujejo za načrt, da bi viteška dvorana poslej sploh bila na razpolago za prireditve komornega značaja.“

— Tržič ima ljudsko univerzo. Umetniški oddelek je priredil že več razstav. Konec aprila so odprli razstavo reprodukcij del francoskega slikarja Renoirja. Poprej so bile razstave reprodukcije del Maneta, Corrota, Van Gogha in Cézannea.

— Od 1. do 4. junija je bil v Celju VII. mladinski pevski festival. Nastopilo je 19 mladinskih pevskih zborov iz Jugoslavije in štirje iz inozemstva. Pri skupni zaključni produkciji je bilo na odru 3000 mladih pevcev. Zanimivo je, da je vodstvo univerze v Budimpešti naprosilo vodstvo celjskega festivala, da dovoli udeležbo na festivalu tudi zboru budimpeštanske univerze.

— Na ljubljanski univerzi je tudi večja skupina makedonskih slušateljev. Priredili so v študentovskem domu večer makedonske poezije. Med nastopajočimi so bili tudi slušatelji ljubljanske Akademije za gledališko umetnost. Makedonci so brali pesmi v makedonščini, slovenski recitatorji pa prevode v slovenščini.

— Matjaž Klopčič je imel kot režiser velik uspeh s filmom „Zgodba, ki je ni“. V okviru podjetja Viba film je začel s snemanjem filma „Na papirnatih avionih“. V glavnih vlogah nastopajo Snežna Nikšič in Polde Ribič; zraven pa še Dore Ulaga, Štefka Otolčeva, in Mirko Bogataj.

— V polno zasedeni dvorani belgrajskega komornega gledališča Atelje 212 so konec aprila gostovali člani gledališke skupine ljubljanske univerze. V francoščini so odigrali Feydeaujevo burko „Feu la mere de madame“ in Courtelinovo „La paix chez soi“. Obe igri je režiral član SNG Jurij Souček, dramaturško delo pa je opravil lektor francoščine na ljubljanski univerzi Raymond Mille. Belgrajski nastop je omogočila francoska ambasada. Predstave se je udeležil tudi francoski veleposlanik in mnogo Belgrajčanov.

— Člani akademske gledališke skupine na ljubljanski univerzi so po mnenju Dela pretenciozni. Odločili so se za uprizoritev komedije Françoise Sagan „Grad na švedskem“ in sicer v francoščini. Predstava je bila v nabito polni dvorani Mestnega gledališča. Igravcem je pomagala lektorica francoščine na univerzi Marguerite Vincent, režiral pa je Albert Kos. Dasi očita pretiranost, jim kritik vendar priznava, da so se vzpeli nad amaterstvo.

— Janko Kos je v Ljubljani objavil daljše razmišljanje o položaju v sodobni slovenski kritiki. Pravi: „Če se naj (kritika) spet dvigne iz delne ali popolne omrtvelosti, se mora nasloniti predvsem na novo, širšo in stvarnejšo idejno podlago, nato pa priti v pristnejši stik z občinstvom na eni in pisateljem na drugi strani. Toda prav tako neogibno se mora otresti napak povojne dobe. Potrebna nam je ne le stroga in pravična, kot bi rekel Levstik, ampak predvsem samostojna in neodvisna kritika, ki ne bo poznala ozirov spričo obstoječih književnih skupin. To pa končno ni le stvar njene socialne in etične veljave, ampak morda že kar pot k njenemu ozdravljenju. Ko bomo doživeli, da bo dosledno in temeljno govorila o temeljnih smereh, pisateljih in delih, v enaki meri razlagala zasluge pomembnejših ne glede na njihov zunanji položaj in z isto odkritostjo omenjala preveč ambiciozne pri-sklednike ali pa jih vsaj sodila z zgovornim molkom, bomo spet doživeli novo obdobje kritike, to pot morda na višji ravni... Dvoje poti in dvoje kritičnih

moral — vendar ena sama zavest o neodvisnosti in samostojnosti pravega kritičnega duha.“ — Ob tem se nam zdrzne misel, ko se vprašujemo, ali bo Janko Kot ostal res mož neodvisnosti in samostojnosti ter pravega kritičnega duha, ko bo želel biti „neodvisen in samostojen“ pri presoji književnih stvaritev slovenskih pesnikov in pisateljev v emigraciji? Dokler pa tega v domovini ne bo, tako dolgo bo Janko Kos zaman čakal na „neodvisno in samostojno“ kritiko v Sloveniji.

— Sterijino pozorje v Novem Sadu je uprizorilo kot krstno predstavo dramo „Pri večnem vrelcu“, ki jo je Momčilo Nastasijević napisal pred tridesetimi leti.

— Sredi maja je Mestno gledališče v Ljubljani uprizorilo za slovo od letošnje sezone komedijo J. Anouilha „Valček toreadorjev“. Kritik Marjan Javornik pravi, da je „namera, veselo in dostojno umetniško se posloviti od letošnje sezone, bila vsekakor hvalevredna in tudi kolikor toliko uresničena“. Pregledno uvodno razmišljanje pa mu izzveni v misel, da smo „Slovenski gledališko zares še mladi; polni smo vselega emocionalnega zanosa in precej manjšega spoznanja, da je za trdnost odrske stvaritve silno pomembna graditeljska umetniška disciplina, če hočete tudi racionalni element v oblikovanju, medtem ko enkratni navdih so tisti, ki to graditeljstvo še požlahtnijo“.

— Konec maja je mariborsko Narodno gledališče gostovalo v Varaždinu. Uprizorili so tam Cankarjevo dramo „Kralj na Betajnovi“. V nedeljo za tem pa so nastopili s Hamletom. Obe gledališči, mariborsko in varaždinsko, sta podpisali dogovor o stalnih gostovanjih v Mariboru in v Varaždinu.

— Na ameriškem knjižnem trgu je doslej veljalo, da je prejel za svojo knjigo „The death of president“ pisatelj Manchester najvišji honorar. Ko je nato sledil spor med avtorjem in Jacqueline Kennedy, se je zanimanje za knjigo samo povečalo, naklada je še narasla. Vendar je ameriška založba terjala za nemški prevod 40 tisoč dolarjev, a nobena nemška založba ni bila voljna plačati tega zneska, pač pa je dobila avtorske pravice za nemško izdajo založba S. Fischer in plačala zanje 30.000 dolarjev. Res pa je, da je tedenska revija

Der Spiegel za takojšnjo objavo poprej plačala 30.000 dolarjev in ker je bila kupčija sklenjena pred izbruhom spora, je v tedniku nemški prevod ohranil poglavja, ki jih je avtor v ameriškem izvirniku po sporazumu s Kennedyjevo družino črtal ali popravil. Založba Fischer pa se je zmotila, ko je pravice za nemških prevod Chaplinovih spominov predrago plačala — 35 tisoč dolarjev. Knjiga ni našla odmeva, kakor se je pričakovalo. Med tem, ko še rokopis za spomine Svetlane Staline ni bil niti napisan, se je že vnela med nemškimi založbami ostra in trda tekma za avtorske pravice. Cene so šle tako kvišku, da jih je nazadnje prejela za ves nemški trg dunajska založba Molden, ki je zanje že izplačala 200 tisoč dolarjev (70 milijonov pesov) in si izgovorila pravico, da bo prevod izšel istočasno kot izvirnik v New Yorku, to je v drugi polovici oktobra. Vsekakor pa založba še ni bila obveščena, kolikšen bo rokopis.

— Med najstarejše kulturne revije na svetu sodi nedvomno literarna revija Letopis Matice srpske, ki izhaja v Novem Sadu. S svojimi več kot 90.000 stranmi je prava kulturna zakladnica srbskega in drugih južnoslovanskih narodov. Letopis je začel leta 1826, vendar je kmalu nehal in se je rešil, ko ga je prevzela kot svoje glasilo Matica srpska. Med sodelavci so bili vsi večji srbski književniki in sicer od Vuka in Njegoša pa do Nobelovega nagrajenca Ivo Andrića in drugih uglednih sodobnikov.

— Posebnost socialistične republike Slovenije: Služba družbenega knjigovodstva je pred nedavnim vprašala bežigrjski sindikalni svet, če se mu morda ne zdijo nekoliko nenavadni dohodki direktorja zavoda za produktivno delo. Odgovorite si lahko sami! Direktor omenjenega zavoda je namreč dobil za december 1966 take dohodek: 697.000 dinarjev osnove, 410.966 din na obračun razlike, 288.599 din obračun razlike (št. 2), 333.075 din za kilometrino, 36.660 din nočnina, skupno za en mesec 1.766.300 din. — Komentator v Sodobnosti (XV, št. 4) dodaja: škoda, da ni služba družbenega knjigovodstva rajši vprašala za mnenje tiste prosvetne in kulturne delavce, ki tolikšno številko dosežejo v dveh letih. — Nas pa je presenetilo, ko smo nekje nedavno brali: velika je zasluga sedanjega socialističnega sistema v Sloveniji in Jugoslaviji, ker je odpravil socialne krivice, posebej pa še, ker je odpravil sloj milijonarjev. Ob smrti Borisa Kragherja se je v Ljubljani mnogo komentiralo, da je posedoval graščino na Pohorju, grad na Gorenjskem in poletni gradič pri Kopru poleg velike luksuzne vile v Ljubljani. Takšna milijardna premoženja so posedovali samo fevdalci v srednjem veku. Povprečni mesečni dohodek delavca proletarca pa znaša v Sloveniji okr. 70.000 dinarjev.

GLAS po splošni sodbi lepo opravlja svoje poslanstvo. Podprite ga — in bo še boljši!

(SKRIVNOST)

kateri sta božja in človeška narava združeni v eni osebi božje Besede. Končno ugotavlja isti člen, kako je Kristusova Cerkev uresničena v katoliški Cerkvi pod vodstvom Petrovega naslednika in z njim združenih škofov. Katoliška Cerkev je torej institucionalno najpopolnejše uresničenje od Kristusa hotene Cerkve, vendar realizacija, ki se ne izčrpa v institucionalnem. Iz analogije med Kristusom in Cerkvijo se izvaja, kako mora biti Cerkev podobna svojemu ustanovitelju. Zato je naloga Cerkve biti Cerkev ubošva in ubogih, tuja vsakemu hlepenju po tuzemski veličini in oblasti. Za razliko od Kristusa pa Cerkev na svoji romarski poti, še nosi v sebi greh, in se zato nahaja v neprestanem procesu očiščenja, pokore in obnove. Šele na koncu svoje poti, ob vstopu v Eshaton, bo zablestela kot brezmadežna nevesta Jagnjetova.

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 910730